

 UMC Utrecht

Kinderen van ouders met een bipolaire stoornis

Bevindingen van longitudinaal onderzoek

VMDB dag 17 juni 2017
Dr. Esther Mesman
GZ-psycholoog en onderzoeker

Vandaag

Nederlandse KBO studie, 12 jaar follow-up

- Achtergrond en oorspronkelijke onderzoeksvragen
- Opzet Nederlandse Kinderen van een Bipolaire Ouder (KBO) Studie
- Bevindingen 12-jaars follow-up
- Toekomstplannen

Achtergrond

- De bipolaire stoornis wordt vaak pas jaren na de eerste stemmingsklachten gediagnosticeerd
- Kunnen we de bipolaire stoornis eerder herkennen zodat we de stoornis eerder kunnen behandelen of misschien zelfs voorkomen
- De bipolaire stoornis komt vaker voor in families

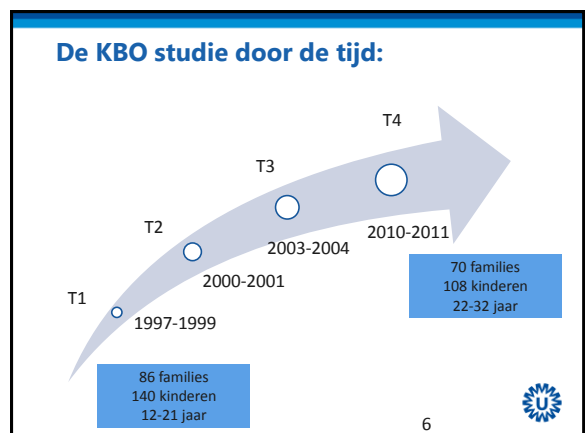
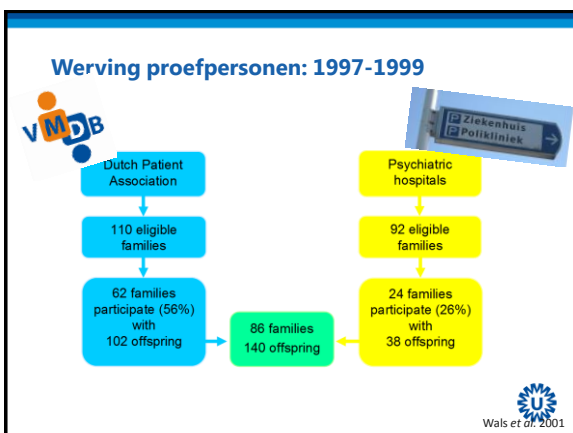
Hoogrisico populatie: kinderen van bipolaire ouders

Onderzoeksvragen

- Hebben KBO een verhoogd risico op het ontwikkelen van een bipolaire stoornis?
- Kunnen we de bipolaire stoornis eerder herkennen?
- Zijn er andere factoren die KBO's kwetsbaar maken voor de ontwikkeling van de bipolaire stoornis of stemmingsstoornissen?

De studiepopulatie

Ouders	
Aantal	86
% moeders met een bipolaire stoornis	60
% bipolaire stoornis, type I	74
Gemiddelde leeftijd 1e episode	26.1
% getrouwd	76
Gemiddelde leeftijd, 1e meting	45.4
Kinderen	140
% meisjes	49
Gemiddelde leeftijd, 1e meting	16.1

7

De Nederlandse KBO studie

- .. behoort tot één van de grootste en langstlopende studies naar KBO
- ... wereldwijd slechts 4 KBO studies met een follow-up van > 10 jaar
- .. uniek

Hebben KBO een verhoogd risico op het ontwikkelen van een bipolaire stoornis?

9

Psychopathologie na 12-jaar follow-up

- 3% ontwikkelde een bipolaire I stoornis
- 13% een vorm van een bipolaire stoornis (type I, type II, cyclothymie, schizo-affectief)
- 54% een vorm van een stemmingsstoornis (depressieve stoornis, dysthymie, milde depressieve stoornis)
- 72% ontwikkelde een stoornis

Algemene NL-populatie:

3x

5x

Let wel: dit zijn % over het gehele leven, en zegt niet over het huidige functioneren

2,5 x

1,5 x zo hoog

10

Hebben KBO een verhoogd risico op een bipolaire stoornis?

Ja, echter tot op heden heeft slechts 3% een manie ontwikkeld. Depressie komt veel vaker voor. 1:2 KBO'ers heeft ooit een stemmingsstoornis doorgemaakt. Toekomstig onderzoek is nodig om te zien hoe dit zich verder ontwikkelt.

2. Kunnen we de bipolaire stoornis eerder herkennen?

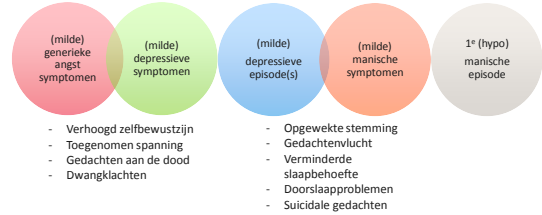
Het beloop van de bipolaire stoornis?

- 17 personen ontwikkelden een bipolaire spectrum stoornis (BPS)
- In ~90% van de gevallen begon de BPS met een (milde)depressieve episode
- De duur tussen de 1^e depressieve episode en (hypo)manie is gemiddeld 5 jaar (range 0-13 jaar)
- In een vervolgstudie bekeken we de vroege symptomen van stemmingsstoornissen...

Vroege kenmerken van stemmingsstoornissen: een model

14

Kunnen we de bipolaire stoornis eerder herkennen?

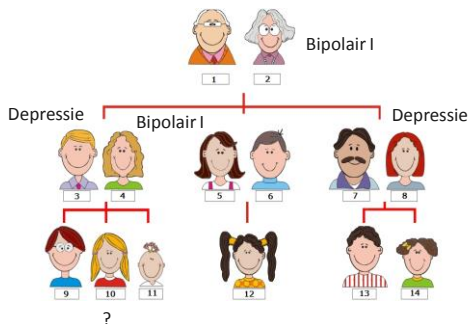
Deze studies hebben geleid tot een aantal nieuwe inzichten met betrekking tot de ontwikkeling van de bipolaire stoornis en andere stemmingsstoornissen in jongeren met een verhoogd risico. En geven klinici richting waar ze op moeten letten.

3. Risicofactoren voor stemmingsstoornissen in KBO?

Stemmingsstoornissen in de familie

Een rol voor het immuun systeem?

- Op alle metingen, maar met name op jonge leeftijd, lijkt er sprake van een geactiveerd afweersysteem ten opzichte van gezonde controles
- Dit hangt niet samen met de ontwikkeling van psychopathologie
- Als gerepliceerd in andere studies, zouden milde anti-inflammatoire medicijnen in de toekomst mogelijk een interventie kunnen zijn in hoog risico populaties

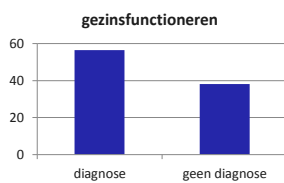
Invloed van levensgebeurtenissen en coping?

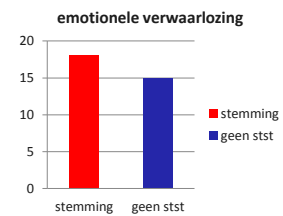
Gezinsfunctioneren en vroege traumatisering

Causaliteit gezinsfactoren?

Vroege traumatisering

- Vroege **emotionele verwaarlozing** (zoals ervaren door de kinderen) gerelateerd aan verhoogd risico op stemmingsproblematiek

Gezinsfunctioneren en vroege traumatisering

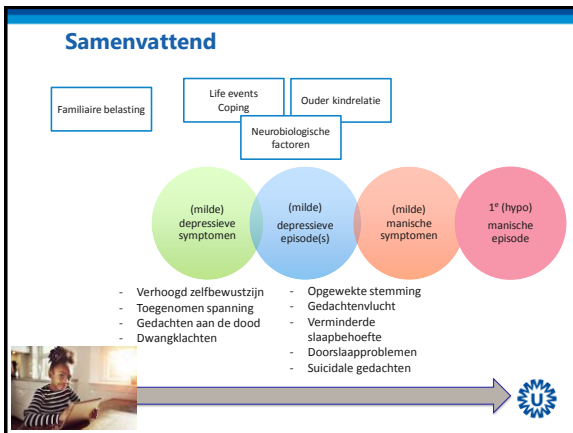
- Samenhang tussen **gezinsproblemen** en psychopathologie, maar niet specifiek stemmingsstoornissen
- Vroege **emotionele verwaarlozing** (zoals ervaren door de kinderen) leidt tot verhoogd risico op stemmingsproblematiek

3. Zijn er andere factoren die KBO'ers kwetsbaar maken voor de ontwikkeling van de bipolaire stoornis of stemmingsstoornissen?

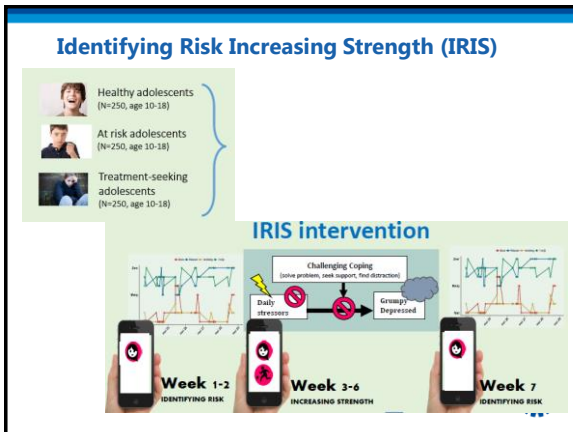
Het risico op stemmingsstoornissen en psychopathologie betreft een complexe gen-omgevingsinteractie. Uit onze studies komen zowel specifieke als algemene kwetsbaarheden naar voren. Deze risicofactoren zijn belangrijke indicatoren voor vroegbehandeling.

Toekomstplannen

- Opvolgen Nederlandse KBO Studie
 - Hoe gaat het nu?
 - Wat zeggen deze resultaten over huidig functioneren op volwassenleeftijd
- Nieuwe studies richten op vroegherkenning en behandeling
 - Enkele studies die zich nu richten op familieinterventies, laten hoopvolle resultaten zien
 - Ook IPRST bij jongeren lijkt veelbelovend
 - Nieuwe technieken

Aan de studie werkten mee:

Willem Nolen, Manon Hillegers, Sanne Kemner, Catrien Reichart, Marjolein Wals, Hemmo Drexhage, Hans Ormel, Frank Verhulst, Gijsje Snijders, Naeem Juliana, Manja Koenders

De KBO-studie werd gefinancierd door: